

Dinsdag 24 oktober 1916 – ochtendeditie

Havre, 23 oktober.

Bij koninklijk besluit is bepaald, dat opgeroepen voor de Belgische dienst, die zich in Europa bevinden buiten België, Frankrijk, Engeland en het vijandelijk grondgebied, zich voor 15 november moeten melden bij het Belgische gezantschap of het dichtstbijzijnde Belgische consulaat.

Gehuwde mannen, die voor 1895 geboren zijn, en ongehuwde mannen, voor 1 juli 1886 geboren, die zich sedert 20 juli 1916 in Nederland bevinden en daar zullen blijven, hoeven zich tot nader bericht alleen te laten inschrijven.

Opgeroepen, die zich op het Belgische gebied Baarle-Hertog bevinden, moeten zich voor 15 november 1916 voor inschrijving vervoegen aan het gemeentehuis aldaar. Nog niet ingeschreven opgeroepen, die in Baarle-Hertog aankomen, moeten zich binnen de veertien dagen laten inschrijven. Daar zal een voorlopig geneeskundige onderzoek plaats hebben.

Belgen die zich op het grondgebied van Baarle-Hertog bevinden, hebben dezelfde verplichtingen als Belgen die in Nederland vertoeven.

Er is een ander koninklijk besluit verschenen, waarbij de staat van beleg wordt afgekondigd voor het niet door de vijand bezette gebied van België en voor het gebied dat ontzet zal worden, naargelang dit ontzet plaats vind. Het behelst bepalingen op misdrijven en overtredingen tegen de uitwendige veiligheid van de staat. Voor de duur van de oorlog worden de straffen, bedreigd bij de wet van 4 augustus 1914, verzwaaard, en de doodstraf wordt hersteld om te worden toegepast op Belgen, die de wapens tegen België zullen

hebben gevoerd dan wel op hen, die zich schuldig maken aan misdrijven, genoemd in de artikelen 115 en 121 van het wetboek van strafrecht. Laatstgenoemd artikel is aangevuld met een bepaling, waarbij met straf wordt gedreigd tegen hen, die hulp verlenen aan vijandelijke handlangers of soldaten, teneinde het te onttrekken aan het militaire gezag.

Tegenspraak.

Londen, 23 oktober. De minister van marine maakt bekend:

Er is geen woord waar van de bewering – vervat in een bericht uit Amsterdam – in het officiële Duitse telegram van 21 oktober, dat een Engelse torpedojager, die op de kust van Vlaanderen opereerde, door een bom van een Duits zeevliegtuigskader is getroffen.

Het officiële wekelijks overzicht van de Belgische krijgsverrichtingen van 15 tot 21 oktober, medegedeeld door het Belgische departement van oorlog, luidt als volgt:

Gedurende de afgelopen week heeft de bedrijvigheid aan het Belgische front zich geopenbaard door actie van het veld- en loopgravengeschut, welke vooral in de sectoren van Diksmuide en Steenstrate plaats had. Belgische artillerie van elk kaliber heeft met goede uitslag de verdedigingswerken van de vijand beschoten. De vijand antwoordde slechts zwak op ons vuur, soms reageerde hij zelfs helemaal niet. Uitvallen, door onze infanterie uitgevoerd ten noorden van Diksmuide, stelden ons in staat meermaals gevangenen te maken, waaronder een officier van het korps der reservegarde.

De hogeschool te Gent.

Het Belgisch Staatsblad van 14 oktober 1916 kondigt de tekst af van een verslag aan de koning en van een koninklijk besluit betreffende

de vervlaamsing, door de Duitsers, van de hogeschool te Gent en de medewerking van sommige Belgen daartoe. Onze correspondent te Havre heeft er al het een en ander uit geseind.

Het verslag aan de koning, ondertekend door de ministers van Wetenschappen en Kunsten en van Buitenlandse Zaken, luidt in officiële Nederlandse tekst als volgt:

“De Duitse gouverneur-generaal in bezet België heeft onlangs te Gent een nieuwe inrichting voor hoger onderwijs gesticht, in vervanging van de daar bestaande universiteit. Ten einde de daartoe nodige leerkrachten aan te werven, heeft hij zich gewend tot vreemdelingen, in Duitsland docerende, en tot Belgen. Om ze te verleiden, liet hij zijn beroep vergezeld gaan van aantrekkelijke voorstellen en verzekeringen.

Vruchteloos zocht de Duitse overheid dit machtsmisbruik te verrechtvaardigen met zich te verschuilen achter de bepalingen van de algemene akte der Conferentie van Den Haag. Met het inzicht zoveel mogelijk de stoornis, door de oorlog in het bestuur van een bezet land gebracht, te verminderen, heeft deze internationale vergadering aan de bezettende macht de verplichting opgelegd de bestaande wetten en verordeningen te eerbiedigen en toe te passen, behalve in geval van volstrekte noodzakelijkheid.

Zulke noodzakelijkheid bestaat nu toch niet in België, vermits daar de bezettende macht, door haar bekommernis om de hogere studies te herstellen – die noodlottig door de oorlog werden onderbroken – niet werd aangedreven om de universiteit van Luik opnieuw te openen.

De Duitse overheid heeft aan de Vlamingen het stichten van een hogeschool te Gent voorgesteld als een schitterende erkenning van

hun taalrechten, en een gift door Duitsland's welwillendheid aan de Vlaamse stam geschonken. In werkelijkheid jaagt de vijand, onder het masker van een schijnheilige bezorgdheid, geen ander doel na, dan een beweging te verwekken waardoor de nationale eenheid zou vernietigd worden – dan onder het Belgische volk de kiemen der verdeeldheid te zaaien – en tevens, tijdens de bezetting, een centrum van Duitse invloed op te richten.

Is het trouwens nodig die boze handelswijze aan te klagen van een regering, die zo dikwijls zonder gewetensbezwaar de taalrechten der door haar onderworpen nationaliteiten geschonden heeft, net zoals zij alle internationale verdragen met de voet heeft getreden?

De kwestie van de vervlaamsing der Gentse hogeschool was voor de oorlog bij het Belgische Parlement ingeleid. Aan de Belgische wetgevende macht behoort het, na de oorlog, haar een oplossing te bezorgen. Het geldt hier een nationaal vraagstuk, enkel te beslechten door de nationale soevereiniteit, wanneer deze met volkomen onafhankelijkheid in een vrij en aan zichzelf teruggeschonken België wordt uitgeoefend.. De regering is overtuigd dat, dadelijk na de herstelde vrede, door de samenwerking van ieders goede wil, die zij dan ook zal trachten voor te staan, aan de Vlamingen, zowel op gebied van hoger onderwijs als op elk ander, die volledige gelijkheid in rechte en in feite zal worden verzekerd, welke moet bestaan naar de wens zelf van ons grondwettelijk gedrag.

In afwachting moet de regering – op de vaderlandsliefde van alle Belgen betrouwend, om de oplossing der vraagstukken van inwendige politiek te verdagen tot na haar terugkeer in België – haar ganse werkkraft en al haar pogingen wenden tot het enige doel, waartoe zich onze gemeenschappelijke wilskraft moet beperken: het zegevierend voortzetten van de oorlog en het vrijmaken van het grondgebied.

Geleerden en schrijvers, in aanzien onder de hoofden en leiders der Vlaamse Beweging, hebben met verontwaardiging geweigerd te doceren in de inrichting door de Duitse vlag beschut. Twee beroemde meesters in de Belgische geschiedkundige wetenschap worden naar Duitsland weggevoerd. Toch hebben enkele van onze medeburgers, ambtenaren of bijzonderen – plichtvergeten landverraders – de oproep van de vijand beantwoord, en erin toegestemd les te geven onder het toezicht der vreemde bezetting. Dergelijke zwakheid steekt ellendig af bij de bewonderenswaardige en onbuigbare houding van gans de bevolking.

Het spreekt vanzelf, dat al de onwaardige ambtenaren, die aldus met de vijand hebben geheuld, voor altijd zullen ophouden tot de dienst van de Belgische staat te behoren, en dat de diploma's, door de nieuwe hogeschool afgeleverd, later geen de minste wettelijke waarde in België zullen bezitten.

Onmiddellijke maatregelen dringen zich echter ook tot bekrachtiging op. Reeds werd, door het koninklijk besluit van 20 augustus laatstleden, aan drie leraars, door de Duitse overheid ingelijfd, de rang, die zij in de Leopoldorde bekleedden, om reden van onwaardigheid, ontnomen. Heden stellen wij uwe majesteit voor soortgelijke maatregel toe te passen op de Belgen, ambtenaren of bijzonderen, die aangenomen hebben hun werkelijke medehulp te verlenen aan het onderwijs in de nieuwe hogeschool, en ze te schrappen uit onze nationale orde, onverminderd de maatregelen, welke later al dezen, wie ze ook zijn, kunnen treffen, die tegen de nationale belangen verraad hebben gepleegd.

Indien uwe majesteit zich verwaardigt ons voorstel goed te keuren, gelieve zij het hierbijgaand ontwerp van besluit met haar handtekening te bekleden.”

Het koninklijk besluit is:

“Art. 1 – De Belgische ambtenaren en bijzonderen, die aangenomen hebben les te geven of een ambt te vervullen bij de nieuwe hogeschool, te Gent door de Duitse overheid gesticht, en die dragers zijn van een ordeteken in de Leopoldsorde of een andere nationale orde, worden uit de orde geschrappt, onverminderd de maatregelen, die hen later kunnen treffen.

Art. 2. – Onze minister van buitenlandse zaken, het beheer hebbend over de orden, wordt met de uitvoering van dit besluit belast.”

Dit koninklijk besluit is gedateerd de 10e oktober 1916.

Uit de Vlaamse Beweging.

Onze medewerker schrijft:

In mijn laatste artikel, opgenomen in de N. R. C. van 21 oktober avondblad, schreef ik, dat het Belgische gouvernement in een perscommuniqué betreffende de maatregelen genomen tegen de Belgen, die met de Duitsers samenwerken inzake Vlaamse Hogeschool, verklaringen had afgelegd, waarmee zij een spoedige en gunstige oplossing van de kwestie van de Vlaamse hogeschool na de oorlog in het vooruitzicht stelde.

Ik ging hierbij uit van wat door de regering in dat communiqué gezegd wordt aangaande haar voornemens, nl.: “Het verslag aan de koning brengt hulde aan de trouw gebleven professoren, brandmerkt de verraders en kondigt aan, dat, na haar terugkeer in België, de regering aan de wetgevende kamers zal voorstellen het vraagstuk van de vervlaamsing der Gentse hogeschool, dat trouwens voor de oorlog aanhangig was, op te lossen. De Vlamingen mogen de verzekering hebben, dat, op het gebied van hoger onderwijs, zowel

als op welkdanig ander gebied, zij volstrekt op gelijke voet met de Walen zullen behandeld worden.” Dit is letterlijk overgenomen uit de mededeling verschenen in de Belgische bladen met de melding “officieel, toegezonden door het Belgisch Bureel (Office Belge).”

Intussen is de tekst van het koninklijk besluit en van het verslag aan de koning (memorie van toelichting) tot in Nederland doorgedrongen, en hij lijkt niet geheel hetzelfde te zeggen als medegedeeld werd in het perscommuniqué.

Het ligt in mijn bedoeling steeds objectief te blijven in mijn beschouwingen en ik wens geen verwachtingen te wekken, die niet volstrekt gegrond zijn. Daarom haast ik mij te wijzen op wat staat in het verslag aan de koning, dat het koninklijk besluit voorafgaat, omtrent de voornemens der regering:

“De kwestie van de vervlaamsing der Gentse hogeschool was voor de oorlog bij het Belgisch parlement ingeleid. Aan de Belgische wetgevende macht behoort het, na de oorlog, haar een oplossing te bezorgen. Het geldt hier een nationaal vraagstuk, enkel te beslechten door de nationale soevereiniteit, wanneer deze met volkomen onafhankelijkheid in een vrij en aan zichzelf teruggeschonken België wordt uitgeoefend. De regering is overtuigd dat, terstond na de herstelde vrede, door de samenwerking van ieders goede wil, die zij dan ook zal trachten voor te staan, aan de Vlamingen, zowel op gebied van hoger onderwijs als op elk ander, de volledige gelijkheid in rechte en in feite zal worden verzekerd, welk moet bestaan naar de wens zelf van ons grondwettelijk verdrag.”

Waar dit niet geheel hetzelfde zegt als het perscommuniqué, moet er toch op gewezen worden dat dit laatste eveneens een regeringswoord is. Het verscheen zelfs in Le XXe Siècle van 15 oktober 11. met de toevoeging “medegedeeld door het ministerie van

Wetenschappen en Kunsten". Het is bovendien gekomen na het verslag aan de koning en men zou het kunnen beschouwen als een officieel commentaar van wat in het Staatsblad verschijnt.

Het zal de lezer van het verslag aan de koning en het koninklijk besluit opvallen, dat in het eerste gesproken wordt van maatregelen, die door het K. B. niet onmiddellijk werden getroffen: aldus wat betreft het afstellen van hoogleraars en het nietig verklaren van uitgereikte diploma's.

Het behoort tot de elementaire rechtskennis, dat de Belgische regering op het ogenblik geen macht kan uitoefenen in het bezette gebied en dat zij die maatregelen alleen in het vooruitzicht kan stellen.

Tenslotte zij hier nog opgemerkt hoe jammer het, bij dit alles, is dat onder de getroffen en zich ook mannen bevinden, die wakkere opwekkers waren van hun volk en wiens medewerking voor de aanstaande bestendige Vlaamse hogeschool node zal gemist worden.

Uit België.

Onze correspondent schrijft uit Brussel:

Onder de in de laatste dagen afgekondigde verordeningen komen er verschillende voor, welke het aangeven der voorraden van voorwerpen en grondstoffen tot doel hebben. Vooreerst geldt dit voor drijfriemen uit leer of andere stoffen vervaardigd, welke op 10 oktober in het gebied van het generaal-gouvernement voorhanden waren; zij moeten uiterlijk op 1 november eerstkomend bij de Kriegsleder A. G. te Brussel aangegeven worden. Verplicht tot aangifte zijn: alle nijverheidsinrichtingen, om het even of het werk stilligt, of in zijn geheel of slechts gedeeltelijk wordt voortgezet, alsook voor de voorraden, welke bij handelaars of in drijfriem- of

kabelfabrieken opgestapeld liggen, verder ook voor de in gebruik zijnde, zowel als voor de niet meer gebruikte drijfriemen en voor afval. Voorraden van minder dan 50 kg blijven vrij. Het kantoor te Brussel van de Kriegsleder A. G. is gerechtigd de aan te geven voorraden aan te kopen tegen prijzen, die het hoofd van het burgerlijk bestuur bij de gouverneur-generaal in België zal bepalen. Voor zover geen onderhandse verkoop tegen deze prijzen tot stand komt, kan het generaal-gouvernement de betreffende drijfriemen en kabels onteigenen; in dit geval ontvangt hij, die de voorwerpen inlevert, een ontvangstbewijs, waarop soort en hoeveelheid der afgeleverde waar vermeld is. De Reichsentschädigungskommission beslist overeenkomstig de bestaande grondregels over de schadeloosstelling. Gedurende de termijn van 16 oktober tot 1 november is het verboden over de aan te geven voorwerpen te beschikken of ze naar een andere plaats over te brengen. Op overtreding staan zeer hoge straffen.

Een andere verordening schrijft voor, dat voor 31 oktober aangifte gedaan moet worden van alle op 1 oktober voorhanden machines in privaat bezit, vallende onder de volgende rubrieken: losse en vaste locomobielen; alle niet op sporen lopende vrachtlocomotieven en vrachtmotorwagens, door riemen of elektriciteit gedreven, dus ook stoomrolblokken, trekmachines voor stoomploegen en dergelijke; houtbewerkingsmachines; toestellen voor het aanzuigen en verdringen van water, stof, slijk, enz.: alle voorraden niet ingebouwde buizen voor water-, gas- en luchtleidingen, uit gegoten of gesmeed ijzer of uit blik; alle kaapstanders en windassen voor kabel- of kettingwerk; alle met de hand bewogen of door stoom of elektriciteit gedreven, ingebouwde of beweegbare gewone kranen, portaal- en brugkranen, evenals alle met de hand bewogen of door stoom of elektriciteit gedreven beweegbare draaikranen; alle beweegbare door stoom of elektriciteit gedreven baggermachines

met grijpemers; alle met de hand bewogen of door stoom of elektriciteit gedreven grondgraafmachines, drijf- en zuigbaggermachines. Aan deze verordening zijn een reeks uitvoeringsbepalingen, ondertekend door de generaal van het ingenieurs- en pionierskorps bij de gouverneur-generaal in België, toegevoegd.

Verder is er aangifte voorgeschreven van borax, bij voorraad groter dan 50 kg, en van snelwerktuigstaal, waaronder te verstaan is staal in legering met wolfram, vanadium of irridium; deze laatste verordening, welke zeer uitgebreid is en tot in bijzonderheden gaat, bevat ook de prijzen, waartegen de Duitse overheid deze artikelen overneemt; zij kunnen ook onteigend worden op boven reeds omschreven wijze.

Bij verordening van 13 maart 1916 was het verboden bieten en stroop in branderijen te verwerken: een nieuw besluit komt dit nu aanvullen met de volgende bepaling: Het is verboden halfsuiker- en voederbieten, wortelen, rapen van elke soort en koolrapen in de nijverheid, zowel in grote als in kleine ondernemingen, te gebruiken. Onder het gebruiken in de nijverheid wordt ook het drogen en roosteren verstaan. Evenwel is het roosteren van voederbieten tot het verkrijgen van een koffiesurrogaat toegelaten.

In aanvulling op het verbod om banketbakkerswaren te maken, hier ter plaatse reeds vermeld, is het nu verboden deze na 15 november eerstkomend te koop te stellen of te verkopen; tot die datum mag wat reeds eerder gebakken was van de hand worden gedaan.

Dinsdag 24 oktober 1916 – avondeditie

Luchtgevechten.

Berlijn, 24 oktober. Officieel: Een van onze marinevliegtuigen heeft op 23 oktober 's ochtends de havenwerken en het station van Margate, aan de mond van de Theems, met bommen bestookt. Op de middag van dezelfde dag is aan de kust van Vlaanderen boven zee een vijandelijk vliegtuigeskader, dat uit 3 vliegboten en 2 landgevechtsvliegtuigen bestond, door 2 Duitse zeevliegtuigen aangevallen en na een verbitterd gevecht in de lucht, op de vlucht geslagen.

In de loop van het gevecht is een vliegboot van de vijand neergeschoten. De bestuurder Karl Meyer vernietigde daarmee zijn 4^e vijandelijke vliegtuig van een zeevliegtuig uit in een luchtgevecht. Na enige tijd kwamen de vijandelijke vliegtuigen terug, versterkt door 6 andere landvliegtuigen. Zij werden door 8 van onze vliegtuigen aangevallen en verjaagd.

De Vlaamse hogeschool.

Vandaag worden de leergangen aan de door de Duitse overheid in België vervlaamste hogeschool te Gent geopend. Naar aanleiding daarvan bevat het Vlaamsche Nieuws een gedicht van Raf. Verhulst en een muziekstukje van Jef van Hoof. Verder heeft het blad een artikel van dr. A. Borms getiteld: "Hogeschoolstrijd en Hogeschoolzege!"